

Til Fakultetsstyret

Dato: 6. mars 2024

Notat fra ARENA til sak om ansettelse av faste forskerstillinger ved ARENA til behandling i fakultetsstyret 15. mars 2024

Innledning

Det er nå to år siden fakultetsstyret sist diskuterte og fattet vedtak om ARENAs fremtid ved SV-fakultetet, etter flere år med opprørende diskusjoner og usikkerhet. I møtet 18. mars 2022 argumenterte dekanen for at ARENA innebar uakseptabel økonomisk risiko for fakultetet. Fakultetsstyret var av en annen oppfatning. Ikke bare ble det besluttet å bekrefte «at ARENA Senter for europaforskning videreføres som selvstendig senter under fakultetet», men også å overføre ekstra midler til ARENA: 1 million kroner per år i fire år - for å utvikle virksomheten fremover.

ARENA valgte å bruke disse ekstra midlene, i tråd med diskusjonen i fakultetsstyret, til å lyse ut en fast stilling som forsker. Rekrutteringen ble gjennomført våren 2023. I samme periode valgte dessuten en av de faste forskerne ved ARENA å si opp sin stilling og gå over til en annen jobb. For å kompensere for det tapet, og også for å sikre personalkapasiteten med tanke på pensjonsavganger som vil skje ved ARENA de neste årene, klagjorde ARENA en ny utlysning av en fast stilling 29. november 2023. Til vår overraskelse ble utlysningen stoppet av dekanen, med begrunnelsen at den økonomiske risikoen ved en slik forsterkning av ARENAs stab ikke var tilstrekkelig undersøkt. Nå bes fakultetsstyret bekrefte at ARENA ikke skal tillates å lyse ut faste forskerstillinger. I skrivende stund har vi ennå ikke sett begrunnelsen fra dekanens side.

Det er viktig å forstå betydningen av vedtaket som fakultetsstyret nå blir bedt om å ta. ARENA har i dag fire faste heltidsforskere i tillegg til senterleder. Øvrige forskningsansatte er prosjektansatte og midlertidig ansatte, herunder postdoktorer og stipendiater. De faste forskerne er motoren når det kommer til generering av eksterne forskningsmidler, som er grunnlaget for ARENAs økonomi. Dersom ARENA nektes å utlyse nye stillinger, forsvinner mulighetene til å drive senteret videre i takt med pensjonsavganger som vi vet kommer i 2025-2026.

De som deltok i fakultetsstyremøtet i mars 2022, lurer nok på hvorfor dette spørsmålet kommer opp igjen nå, bare to år senere. Det gjør vi på ARENA også. Hva mener fakultetsstyret at vi skal bruke de ekstra midlene som ble vedtatt i 2022 på, dersom vi ikke får ansette forskere som kan drive virksomheten? Hva betyr fakultetsstyrets vedtak om at ARENA videreføres som et «selvstendig senter», dersom vi ikke får ta egne beslutninger om personalrekruttering?

Dersom fakultetsstyret nå vedtar å blokkere ARENAs mulighet til å rekruttere nye medarbeidere, betyr det at man de facto avviker ARENA som et selvstendig senter, helt i strid med det styret vedtok i mars 2022. Det reiser spørsmål om fakultetsstyrets rolle som myndighetsutøver og evne til å fatte bærekraftige strategiske beslutninger som skaper forutsigbarhet: Hvor lenge er et fakultetsstyrevedtak gyldig? Hvilke av de strategiske beslutningene som dagens fakultetsledelse tar, kan vi forvente vil bli overstyrt i løpet av neste periode?

Vi på ARENA la ned stor innsats i å argumentere for ARENAs verdi for fakultetet før møtet i mars 2022, og årene før det. Detaljene i vår argumentasjon finnes tilgjengelig i saksmappen til det aktuelle fakultetsstyremøtet¹. Vi viste blant annet til beregninger gjort av beskatningen av våre eksterne forskningsprosjekter. I praksis innebar fakultetsstyrets beslutning i mars 2022 om å tilføre ARENA ekstra midler, at en del av det økonomiske nettobidraget som ARENA tilfører fakultetet, ble viderefordelt tilbake til ARENAs virksomhet.

Etter møtet i mars 2022 har ARENA ervervet 13 nye prosjekter, hvorav fire av disse er EU Horizon-prosjekter av den typen SV-fakultetet nå sier de prioriterer i sin Årsplan for perioden 2024-2026². Samtidig har den politiske utviklingen i Europa de siste to årene vist at behovet for forskning og kunnskap om EU/EØS i Norge blir stadig mer presserende. Våren 2022 ba Utenriksdepartementet ARENA om å organisere sekretariatet for det regjeringsoppnevnte EØS-utvalget, som skal levere sin sluttrapport i april 2024.

Nedenfor følger en kort oppsummering av argumentene vi presenterte før fakultetsstyremøtet i mars 2022. Vårt håp er at fakultetsstyret står ved sin beslutning fra det møtet, og at ARENA får klarsignal til å rekruttere nye medarbeidere i takt med kommende pensjonsavganger.

Om ARENA

ARENA Senter for europaforskning er et tverrfaglig forskningssenter ved UiO. Formålet er å være "et ledende akademisk miljø for politisk integrasjon og samarbeid i Europa". Siden ARENA startet sin virksomhet i 1994, har europeisk integrasjon både politisk, økonomisk, sosialt og juridisk sett blitt dypere, både innenfor Den europeiske union (EU) og mellom Norge og EU. Samfunnsprosjekter som innbyggere i Norge bryr seg mest om – velferd, klimaendringer, migrasjon, sikkerhet, handel, helse, menneskerettigheter – bestemmes i økende grad av beslutninger tatt i Europa. ARENA svarer på behovet for et ledende fagmiljø i Norge som bidrar med forskningsbasert kunnskap, som er helt nødvendig for å navigere i et europeisk landskap i endring. 2024 markerer ARENAs 30-årsjubileum.

¹V-Sak 4 i møte i fakultetsstyret 18. mars 2022: [Innkalling til møte i fakultetsstyret 18. mars 2022 - Det samfunnsvitenskapelige fakultet \(uio.no\)](#)

²SV-fakultetets årsplan 2024-2026 [arsplan-2024-2026-.pdf \(uio.no\)](#)

ARENAs bidrag til UiO og Det samfunnsvitenskapelige fakultet

ARENA oppfyller sitt kjerneformål i å levere fremragende forskning. I den siste evalueringen av norsk samfunnsvitenskap fikk ARENA høyest mulig karakter (5) og ble hyllet som «et senter for fremragende forskning i Norge»³. Ifølge statistikk fra SIKT (tidligere NSD), publiserer ARENAs ansatte mer forskning av høy kvalitet enn noen annen samfunnsvitenskapelig forskningsenhet i Norge, inkludert de spesialiserte forskningsinstituttene utenfor universitetssektoren.⁴

I tillegg til å levere på sitt kjerneformål om å gi fremragende forskning og å være et ledende knutepunkt for en informert offentlig debatt om endringer og utvikling i det europeiske flernivåsystemet, tilfører ARENA også distinkte verdier til fakultetet i form av internasjonalt forskingssamarbeid og synlighet:

ARENA er en *usedvanlig sterk internasjonal merkevare*, som er bygget opp over tre tiår. I det store, tverrfaglige feltet av europeiske studier, blir ARENA sett på som en ledende internasjonal aktør.⁵ Fakultetet tjener på å eie dette merket.

En del av suksessen med å bygge ARENAs internasjonale omdømme, kommer fra koordineringen av storskala samarbeidsprosjekter innenfor EUs rammeprogrammer. Det samfunnsvitenskapelige fakultet har så langt koordinert seks slike prosjekter, hvorav fire er utviklet og koordinert av ARENA.⁶

Fagfellevurderingene av de sist avsluttede prosjektene (EU3D og GLOBUS) var enestående positive.⁷

Videre er ARENA den eneste enheten ved fakultetet som har koordinert et Marie Skłodowska-Curie Doctoral Network (MSCA-ITN), som er en del av fremragende forsknings-søylen til Horizon (PLATO). PLATOs sluttevaluering var tilsvarende positive.⁸

Hvorfor er det av verdi for fakultetet å ha et tverrfaglig senter som, i tillegg til å overprestere når det gjelder publikasjoner og kontinuerlig lykkes med å innhente ny prosjektfinansiering fra NFR, inkludert de mest prestisjefylte utlysningene, også spesialisere seg på koordinering av store EU-finansierte prosjekter? Disse prosjektene styrker internasjonalt samarbeid og kommer med høy synlighet rundt om i Europa.

Dette samsvarer også med UiOs og SV-fakultetets strategiske prioriteringer (UiOs strategi 2030⁹, UiOs årsplan 2022-2023¹⁰, SV-fakultetets årsplan 2024-2026¹¹). UiO det godt i enkelte deler av rammeprogrammene, men

³ SAMEVAL 2018, s. 203.

⁴ I 2020, med hensyn til publikasjonspoeng per person, var ARENA på andre plass etter geovitenskap-fysikksenteret NJORD. ARENAs publiseringspoeng per person og år de siste fem årene (2018-2022) er 4,23. Gjennomsnittlig poengsum for de øvrige seks instituttene ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet i samme tidsperiode er 1,68. Tall fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse: [Database for statistikk om høyere utdanning - DBH \(hkdir.no\)](#).

⁵ “Since its inception, the ARENA Centre has focused and specialised in the themes of European Integration and on Norway’s role and prospects within it. The focus is relatively narrow and well defined, and the group strives to maintain the high profile and international recognition it has achieved in this area. ARENA is one of the most renowned places for such studies. It is a leading centre in this area.” (SAMEVAL, Evaluation of the Social Sciences in Norway. Report from Panel 3 – Political Science, *The Research Council of Norway* 2018, s. 202.)

⁶ Koordinert fra ARENA: CIDEL (FP5), RECON (FP6), GLOBUS (H2020), EU3D (H2020). Koordinert fra fakultetet: EUMargins (FP7) and LifeBrain (H2020).

⁷ “The project has delivered exceptional results with significant immediate or potential impact”, European Commission, GENERAL PROJECT REVIEW CONSOLIDATED REPORT, Ref. Ares(2020)5448421 - 13/10/2020, s. 2.

⁸ [‘An exemplary case of a Marie-Curie Training Network’ - PLATO \(uio.no\)](#)

⁹ UiO Strategi [Strategi 2030 - Universitetet i Oslo \(uio.no\)](#)

¹⁰ Årsplan 2022-2023, Universitetet i Oslo, s 3, [uio-arsplan-2022-2023.pdf](#)

¹¹ SV-fakultetets årsplan 2024-2026, s 3 [arsplan-2024-2026-.pdf \(uio.no\)](#)

underpresterer i andre. Rektor har således oppfordret enhetene til å styrke sin deltakelse «innenfor hele bredden av programmet» og presisert at han forventer av enhetene at de «benytter seg av mulighetene for økt kvalitet som ligger i de store europeiske samarbeidsprosjektene og i ERC.»¹²

Ifølge SV-fakultetets siste årsplan er det «stadig viktigere å lykkes i internasjonal konkurranse om forskningsmidler». Fakultetet «vil fortsette arbeidet med å tiltrekke midler fra Horizon Europe» og «arbeide aktivt for deltakelse i tematiske EU-prosjekter, enten som koordinator eller partner». SV-fakultetet har delvis lykkes med hensyn til ERC, men uten ARENA ville dets resultater når det gjelder øvrige deler av rammeprogrammene (MSCA-ITN, tematiske utlysninger) vært heller nedslående.

Økonomisk drar fakultetet hvert år nytte av beskatningen av de eksternt finansierte prosjektene som ARENA genererer gjennom sine vellykkede søknader til norske og europeiske finansører.

I utarbeidelsen av notatet til fakultetsmøtet i desember 2021¹³, ba vi fakultetsadministrasjonen om å beregne hva ARENAs økonomiske nettobidrag til fakultetet er: Hva ville skje med fakultetet økonomisk dersom ARENA, med sine eksternt finansierte prosjekter, ble tatt ut av regnestykket? Resultatet da, for de to siste årene (2019-2020), ville vært et nettunderskudd for fakultetet på om lag 1 million kroner per år. Prognosen for perioden 2021-2025 indikerte at dette tapet ville øke til om lag 1,5 millioner kroner per år. Dette er ressurser fakultetet høster hvert år av at ARENA baserer sin virksomhet på eksternt finansierte prosjekter.¹⁴

Om risikotaking og risikodeling ved fakultetet

ARENAs avhengighet av eksterne midler er dermed en fordel for fakultetet. Samtidig er det også risiko knyttet til avhengighet av eksternt finansiering, noe dekanen understreket i diskusjonene som ledet frem til fakultetsstyrets vedtak i mars 2022.

SV-fakultetet omfatter fem institutter og to sentre som samler ressurser og deler risiko. Risikodeling er en av fakultetets grunnleggende funksjoner. Det åpner for innovasjon, samtidig som det skaper gjensidige avhengigheter.

De økonomiske rammebetingelsene til ARENA avviker fra instituttene. ARENA er helt avhengig av eksternt finansiering av sine aktiviteter. ARENA mottar ikke basismidler fra fakultetet utover tre PhD-stipendiater og RBO¹⁵-midlene som genereres fra ARENAs eksternt finansierte prosjekter. Dersom ARENA skulle mislykkes med sine prosjektsøknader, ville derfor det økonomiske grunnlaget for virksomheten forsvinne.

Vi tilbakeviser imidlertid på det sterkeste påstanden om at ARENAs avhengighet av eksternt finansiering utgjør en *uakseptabel* risiko for fakultetet, tatt i betraktning både den lave sannsynligheten for at ARENA vil mislykkes med hensyn til eksternt finansiering og bidragene fra ARENA til fakultetet når det gjelder akademisk verdi og økonomiske fordeler.

ARENAs merittliste når det gjelder å utvikle og lede eksternt finansierte forskningsprosjekter, spesielt EU-finansierte prosjekter, er enestående. Nøkkelvilkårene som gjør at vi kan fortsette å levere er oppfylt: (a) ARENAs forskningsagenda blir stadig mer relevant ved de store finansieringsinstitusjonene og (b) ARENA

¹² Årsplan 2020-2021, Universitetet i Oslo, s.6.

¹³ O-sak 8 i fakultetsstyremøtet 16. desember 2021 [Innkalling til møte i fakultetsstyret - Det samfunnsvitenskapelige fakultet \(uio.no\)](#)

¹⁴ Se vedlegg 2: Note on ARENA's financial contribution to the faculty.

¹⁵ Resultatbasert omfordeling. Se f.eks. <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/uh/finansiering.pdf>

UNIVERSITETET I OSLO

styrker kontinuerlig sin kapasitet i konkurransen om de tilgjengelige midlene. Siden mars 2022 har vi registrert rekordmange nye prosjekter.

I vårt notat til fakultetsstyret i desember 2021, viste vi at bortsett fra et begrenset underskudd generert i perioden 2010-2014 (betydelig lavere enn nettobidragene som beskatningen av ARENAs eksterne finansiering gir til fakultetet), har ARENA klart å skaffe finansieringen som er nødvendig for å holde aktivitetene i gang og levere på sitt oppdrag i 30 år nå. ARENAs økonomiske poster er i orden. Budsjettet vårt for de neste fem årene er basert på realistiske forventninger om prosjektfinansiering.

Et viktig usikkerhetsmoment for Det samfunnsvitenskapelige fakultet fremover er hva den nye økonomimodellen ved UiO, som er forventet, men ikke bestemt, vil innebære av forskningsinsentiver. Vårt beste estimat på nåværende tidspunkt er at UiO vil implementere en modell som inkluderer insentiver til forskningsenheter som er i stand til å tiltrekke seg EU-midler, noe som vil være gunstig for ARENA, og i forlengelsen Det samfunnsvitenskapelige fakultet, gitt vår kompetanse med hensyn til EU-midler.

Oppsummert

ARENA leverer sitt oppdrag om å være et fremragende forskningsmiljø og et kunnskapssenter i Norge om den politiske utviklingen i Europa og Norges forhold til denne. Vi bidrar med en sterk merkevare innen europastudier som fakultetet bør ta vare på. ARENAs prosjekt bidrar økonomisk til fakultetet og styrker fakultetets oppdrag om å skaffe midler fra EU. Den økonomiske risikoen for fakultetet ved å la ARENA erstatte pensjonsfratredelser med forskere som kan utvikle og søke nye prosjekter, må balanseres mot disse verdiene.

ARENA feirer 30-årsjubileum i år, samtidig som det er 30 år siden EØS-avtalen trådte i kraft og folkeavstemningen om norsk EU-medlemskap fant sted. Det ville vært trist om SV-fakultetets bidrag til dette europeiske året var å legge ned ARENA.

Oslo, 06.03.2024

Daniel Naurin

Senterleder